

Dansk, 1.-5. klasse
Omfang: Varierende

Forslag til samtaler om 'Trækfuglen'

I dette opgaveark får du en række forslag til gode klassesamtaler om elevbogen 'Trækfuglen'. Samtaleemnerne er opdelt kapitel for kapitel. Vælg selv at bruge få eller mange af emnerne alt efter, hvor lang tid du har afsat til at læse bogen. Eller efter, hvad der er mest spændende for netop dine elever.

Inspiration til læringsmål

- Eleven ved, at man kan tale om æstetiske tekster, og at de er åbne for fortolkning.

Inspiration til tegn på læring

- Eleverne deltager aktivt i en samtale i klassen om temaerne i Trækfuglen.

Kompetencer og målpar

Kompetenceområder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål
Dansk efter 2. klasse		
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 2: Eleven kan deltage i enkel fortolkning / Eleven har viden om metoder til enkel fortolkning
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 2: Eleven kan udtrykke egen opfattelse af teksten / Eleven har viden om måder at begrunde sin opfattelse på
Dansk efter 4. klasse		
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 1: Eleven kan forklare sin tekstforståelse / Eleven har viden om sammenhæng mellem virkemidler og budskab i tekster
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Vurdering 1: Eleven kan sammenholde egen tolkning med andres tolkning / Eleven har viden om fortolkningsmuligheder
Dansk efter 6. klasse		
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Fortolkning 2: Eleven kan sammenfatte sin fortolkning / Eleven har viden om motiv og tema

Baggrund til læreren

'Trækfuglen' er Kenneth Bøgh Andersens fortælling om pigen Farjana, som bor i et af de mange slumområder i Bangladeshs hovedstad Dhaka. Farjanas storesøster Jasmin er 14 år. Hun skal snart giftes bort, da familien ikke har råd til at have hende boende. Farjana er ked af det på både Jasmins og egne veje, og hun ønsker, at der var en måde at forhindre det på.

En dag sker der noget dramatisk, som betyder, at Farjana pludselig befinder sig i en del af Dhaka, som hun ikke kender. Hun er faret vild! Runa, en lidt ældre pige, samler Farjana op fra gaden og inviterer hende hjem, så hun kan få lidt at spise. Her fortæller Farjana sin historie. Og Runa får en idé...

Elevernes for forståelse

Inden I går i gang med at læse 'Trækfuglen', vil det være en god idé at sætte en kontekst op for eleverne. Her kan I bruge det grundforløb, som er beskrevet i lærervejledningen s. 36-37. På den måde kommer I både omkring børneliv i Dhakas slumområder og Bangladesh som land. Har I kortere tid, kan du også "sætte scenen" på 1-2 lektioner ved at bruge Opgaveark 1, hvor eleverne nøjes med at gå på opdagelse på hjemmesidens 'Opdag Bangladesh'.

FN's verdensmål og Børnekonventionen

Hvis du gerne vil inddrage FN's verdensmål for bæredygtig udvikling i undervisningen, så er det særlig oplagt at inddrage disse fire i relation til de temaer, som optræder i historien:

- **Mål 4: Kvalitetsuddannelse** (alle børn skal have mulighed for at gennemføre gratis grundskoleundervisning).
- **Mål 5: Ligestilling mellem kønnene** (om diskrimination og eliminering af skadelige børneægteskaber).
- **Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst** (herunder at afskaffe de værste former for børnearbejde).
- **Børnekonventionen**, der handler om børns grundlæggende rettigheder, kan også inddrages. Den finder I på Børnerådets hjemmeside boerneraadet.dk.

Ekstra tips til brugen af bogen

Brug ordforklaringerne og faktaboksene

I elevbogen er der masser af ordforklaringer og faktabokse, som I kan stoppe op ved og tale om undervejs i læsningen af fortællingen. Samtidig er der flere overordnede temaer i handlingen, som I kan tage op i klassen.

Brug lærervejledningens fakta

Husk selv at læse fakta-afsnittet i lærervejledningen. Her bliver du nemlig hurtigt og godt klædt på til at fortælle ekstra og til at svare på de fleste af elevernes spørgsmål.

Elevbogens personer: En fiktiv familie med bund i virkeligheden

Personerne og begivenhederne i 'Trækfuglen' er nok fiktive, men de er inspireret af virkeligheden og af de familier, som bor i Dhakas store slumområder. Personerne, der optræder på billederne i bogen som Farjana og hendes familie, bor også i netop det samme slumområde, 'Dhaka Match Colony', og med omtrent samme hverdag som personerne i bogen.

Som lærer har du altså ikke mulighed for at fortælle eleverne, hvordan det siden er gået med Farjana og hendes familie. Fortællingen åbner dog et håb for, at de to søstre går en lidt lysere fremtid i møde – og det sker rent faktisk også for nogle af de børn og familier i slummen, som får en hjælpende hånd. Men fælles for børnene i slummen er, at det er rigtig svært for dem at komme videre.

Forforståelse om børneægteskaber i Bangladesh

Ifølge lovgivningen i Bangladesh skal piger være fyldt 18 år for at kunne blive gift. Alligevel er det ikke ualmindeligt, at piger giftes bort inden de fylder 15 år. Det skyldes til dels en paragraf i lovgivningen, der i "særlige tilfælde" giver forældrene lov til at gifte døtrene væk. Det er også almindeligt, at pigerne får fabrikeret en dåbsattest, som gør dem ældre, end de er.

Meget tidlige ægteskaber er traditionelle i Bangladesh og foregår i alle samfundslag; men børneægteskaberne foregår især blandt de fattigste familier, der på den måde får et familiemedlem mindre at forsørge. Når en pige bliver gift, flytter hun hen hos svigerfamilien, og hun tages typisk også ud af skolen.

Forslag til samtale

Kapitel 1: Rotter og fugle

Her i kapitel 1 møder vi Farjana, som er på vej hjem fra skole.

- Hvorfor går Farjana og kigger på de drenge, hun møder på sin vej?
- Hvad er det, der bekymrer hende?
- Hvorfor bliver nogle piger mon giftet bort så tidligt i Bangladesh?
- Hvorfor er det ikke godt, at piger bliver giftet bort i en tidlig alder? Her kan I tale om, at skolegang og uddannelse er vigtig for alle børn.
- Hvorfor kan pigerne i Bangladesh ikke selv bestemme, om de vil giftes eller ej?

Farjana og hendes familie bor i en af Dhakas store slumområder. I teksten står der: 'Her' er slummen. 'Her' bor de fattigste af de fattigste. 'Her' er Farjanas hjem.

- Hvad tænker I på, når I hører ordet slum?
- Hvorfor må nogle mennesker i verden bo i slum?
- Findes der slum i Danmark?

Bedstemor kalder Farjana for "lille fugl".

- Hvorfor gør hun mon det?
- Kalder jeres familie og venner jer også noget andet, end det I hedder?

Kapitel 2: 14 minus 11

Farjanas bedstemor bor sammen med resten af familien. Det er meget almindeligt i Bangladesh at bo på den måde – flere generationer sammen.

- Hvorfor bor bedstemoren sammen med familien?
- Kunne I godt tænke jer, at det var på samme måde i Danmark?
- Er der nogen af jer, som bor sammen med jeres bedsteforældre?
- Hvordan bor ældre mennesker typisk i Danmark?
- Hvorfor bor en del ældre mennesker på plejehjem i Danmark? Har det mon altid været sådan?

Kapitlet giver os flere ledetråde, der viser hvor fattig Farjanas familie egentlig er. Hvad er det for nogle ledetråde? Det kan f.eks. være:

- Farjana går ofte i seng uden at være mæt.
- Jasmin skal giftes bort, fordi familien ikke har råd til, at hun bor hos dem.
- Familien bor et sted, hvor vandet under monsunen står så højt i gaderne og helt inde i husene, at de må klodse sengen op.
- Farjana samler en gammel våd bamse op og reparerer den.

Kapitel 3: Smil og tårer

Jasmin siger, at det var latter – ikke gråd – som Farjana kunne høre midt om natten.

- Tror I på, at det er rigtigt, hvad Jasmin fortæller?

-
- Hvorfor siger Jasmin det, hvis det ikke er rigtigt?
 - Er der et andet sted i kapitlet, hvor Jasmin ikke fortæller sandheden?

Farjana og Jasmin taler om, hvornår man ikke længere er barn.

- Her kan I tale om, at man i Danmark skal være fyldt 18 år for at kunne blive gift. Det samme gælder faktisk i Bangladesh. Alligevel bliver mange både piger og drenge giftet bort, inden de er 18 år i Bangladesh.

Kapitel 4: Bamsepige

Henne i skolen bliver Farjana drillet af Salman, fordi hun har bamsen Mimi med.

- Hvorfor driller Salman Farjana, fordi hun har en bamse med i skole?
- Har I oplevet nogen på skolen blive drillet?
- Hvad blev de drillet med?
- Hvad gør I, hvis nogen i klassen bliver drillet?
- Maisha foreslår, at Salman driller, fordi han godt kan lide Farjana. Hvorfor skulle Salman drille Farjana, hvis han i virkeligheden godt kan lide hende?

Salman smider bamsen op på toget. Farjana løber efter toget og hopper på.

- Hvad synes I, det siger om Farjana? Sæt nogle ord på (modig, dumdristig, sej, fjollet m.v.).
-

Kapitel 5: Hundeslagsmål

I kapitel 5 har Kenneth Bøgh Andersen sørget for, at Farjana nu befinder sig i en situation, hvor det næsten ikke kan blive værre: Hun er ked af, at Jasmin skal giftes bort. Hun befinder sig i en del af den kæmpestore by, som hun ikke kender. Hun er helt alene. Og bamsen Mimi er blevet bidt i stykker af den halte hund. Det er en velkendt fortælleteknik, som hedder suspense. Læseren skal gerne sidde og tænke: "Hvad sker der mon i næste kapitel? Klarer hun den?"

- Tal med eleverne om, hvad der gør en bog eller en film spændende.
- Hvad er det, som gør kapitel 5 spændende? Sæt nogle ord på oplevelsen.

Historien bruger også "hjem-ude-hjem"-kompositionen. Sådan er mange historier lavet: Først er hovedpersonen hjemme i vante omgivelser. Så sker der noget, som betyder, at hovedpersonen må ud på en rejse. Til sidst vender hovedpersonen hjem igen, måske klogere og mere erfaren.

Kapitel 6: Runa

Runa og Farjana taler om, hvilket arbejde de gerne vil have, når de bliver voksne. Runa vil være læge og Farjana vil være skolelærer.

- Hvorfor er Farjana bange for, at Runa vil grine af hende?
- Hvad skal der til, for at Farjana kan få sin drøm til at gå i opfyldelse?
- Hvad kunne du tænke dig at blive, når du bliver voksen?

Kapitel 7: En anden verden

Farjana er imponeret over den lejlighed, Runa bor i.

-
- Hvorfor bliver Farjana imponeret?
 - Hvad er det, Farjana lægger mærke til i den lejlighed, hvor Runa bor?
 - Har du selv prøvet at blive imponeret over et sted, du har været? Giv eksempler på det. Det kan fx være hjemme hos en ven eller på besøg i en anden by.

Farjana synes, at Harry Potter-bogen lyder skør, men hun ville ønske, at hun havde Harry Potters tryllestav.

- Hvad ville hun trylle om?
- Hvad ville du trylle om, hvis du havde tryllestaven for en dag?

Kapitel 8: Ideen

Runa får en idé, som hun fortæller faren om.

- Hvad går Runas idé ud på?
- Hvordan kan den idé hjælpe Farjana og Jasmin?

Runa, hendes far og Farjana kører ud til slumområdet, hvor Farjana bor: "At de bor i den samme by – få kilometer fra hinanden – det er næsten ikke til at fatte".

- Her kan I tale om, at rige og fattige i Dhaka faktisk bor ret tæt på hinanden, men at det er meget sjældent, at de kommer i hinandens kvarterer. Børnene i de velstillede familier er meget beskyttede, og mange bliver kørt til skole og andre steder i en bil.
- I kan evt. se de små portrætfilm af de tre børn fra Dhaka, som ligger på hjemmesiden under Dhakas børn. Se fx portrætterne af pigerne Minu og Priyanka, der minder meget om bogens Farjana og Runa.

Kapitel 9: Helt uden tryllestav

Aftalen mellem Jasmins og Farjanas familie og Runas far falder på plads.

- Hvad mener Runa med, at Farjana har gjort noget, som selv Harry Potter ikke kunne gøre med sin tryllestav?

Farjana underviser sin far, der aldrig har gået i skole og ikke har lært at læse og skrive.

- Tal om, hvor vigtigt det er at kunne læse og skrive.
- Hvad går man glip af i livet, når man ikke kan læse og skrive?

Flere og flere børn lærer at læse og skrive i Bangladesh, men der er stadig mange, som ikke kommer i skole, fordi de skal arbejde og hjælpe familien med at tjene penge.

Kapitel 10: Pigen, der levede

I sidste kapitel møder Farjana Salman henne i skolen. Farjana giver Salman et stykke papir, hvor der står Dhonnobad/Thank you på.

- Hvorfor siger hun mon tak til Salman, når han har været så ond ved hende?

Nu er I færdige med at læse historien. Det endte heldigvis godt til sidst.

- Kender I andre historier, hvor hovedpersonen er en sej pige?

Bogen med Harry Potter spiller en rolle i bogen.

- Hvilke forskelle og ligheder er der på Harry Potter og Farjana?

